

GUVERNAREA REGIONALĂ ȘI MONDIALĂ ÎN CADRUL COMUNITĂȚII INTERNAȚIONALE

Oleg BALAN,
doctor în drept, conferențiar universitar,
șef Direcție administrare publică,
Academia de Administrare Publică
pe lângă Președintele Republicii Moldova

Aurelian-Mihai CIOROBEA,
doctorand,
Institutul de Istorie, Stat și Drept
al Academiei de Științe a Moldovei

SUMMARY

Understanding the character of trans borders and organizational crime is facilitated not only by analyzing the borders and customs, but also by presentation of globalization phenomenon and regional and international integration, that will emphasize peculiarity of super states communities' organization. Intern and international juridical foresights concerning territory, borders and customs, proved that in political and juridical world order coexist both the principle of territory integrity and state borders inviolability and the principle of peaceful cooperation between them for resolving some economical interests and ensuring legality in cases of committing some offences that outrun the state territory frame.

Constituirea comunității internaționale nu este numai un proces istoric, evoluând pe măsura conștientizării apartenenței indivizilor la o societate mondială, ci și unul asemănător fenomenelor naturale, care a progresat dincolo de concepțiile lor morale, politice, sociale, juridice sau culturale. Privind, în special, la aspectele instituționale, organizatorice și funcționale ale ansamblului internațional și comparându-le cu modul în care statele au realizat sinteza indivizilor într-o societate organizată din toate punctele de vedere, observăm cu

ușurință că avem de a face cu forme diferite de constituire: în timp ce societatea statală s-a constituit prin contractul social al indivizilor ce o compun, comunitatea internațională s-a realizat încă de la început ca asociație a statelor suverane și abia în ultimile decenii a început să evolueze spre forme mai cristalizate de guvernare regională ori mondială în care accentul a început să se pună și pe drepturile și libertățile fundamentale ale omului în detrimentul drepturilor statelor suverane care au început să-și autolimiteze puterile

suverane în favoarea unor instituții internaționale prin asumarea în comun a obligațiilor tot mai stricte.

Procesul istoric și obiectiv de constituire a guvernării comunității internaționale se bazează și în etapa actuală pe acceptarea suveranității societăților organizate statal, cu toate divergențele care decurg din culturile și civilizațiile existente la nivel planetar. Ceea ce diferențiază comunitățile umane de modul de organizare a animalelor este faptul că ele sunt societăți culturale, cultura reprezentând fundamentul vieții sociale, cu un rol decisiv în modelarea identităților colective. Dar culturile și civilizațiile nu sunt apanajul monopolist al statelor, nefiind entități înzestrate cu o natură atemporală și permanentă și nici totalități organice, cu frontiere de netrecut, ci sunt modelate și fertilizate constant prin contactul cu alte culturi și civilizații, în cadrul unor neîncetate procese de împrumuturi și schimburi, chiar dacă fiecare posedă o anumită configurație proprie, care o identifică și o distinge de vecinele sale. De altfel, diversificarea culturală e întreținută în mod constant de însuși procesul istoric și obiectiv de constituire a societății națiunilor deoarece orice cultură trăiește și prosperă în contact cu altele. Caracterul polisemic al culturii (cutume, obiceiuri, amintiri, credințe) a fost utilizat ca instrument politic al constituirii statelor naționale, având funcția strategică de a dovedi existența poporului pe un teritoriu determinat pentru instaurarea autorităților publice; dar statele n-au putut opri niciodată totalmente migrarea populațiilor în alte teritorii naționale, deși numai o mică parte a indivizilor se încadrează în acest fenomen, un exemplu în acest sens fiind faptul că într-o „Europă postnațională”, în care cetățenia europeană garantează dreptul de ședere oriunde pe teritoriile UE, doar 1,5%

din cetățenii comunitari trăiesc într-o altă țară decât a lor¹.

Nu e deci de mirare că oamenii au simțit întotdeauna că aparțin mai puțin societății mondiale decât aceleia națională statală din moment ce uneori chiar și proiectele de informare culturală ale statului au eșuat, mai cunoscută fiind destrămarea fostei URSS, a Iugoslaviei și a Cehoslovaciei, dar și tendințele separatiste existente în întreaga lume, de care nu scapă nici măcar continentul european, inclusiv state cu tradiție organizatorică a multinaționalismului și multilingvismului. Politicile de asimilare culturală folosite de diferite state dovedesc, astfel, că și asocierea politică, ținută prin loialitate civică, s-a dovedit câteodată insuficientă pentru sudarea poporului într-o comunitate națională, ceea ce demonstrează dificultatea constituirii societăților supranaționale care au ca scop instituirea guvernării regionale și mondiale. Totuși această tendință s-a manifestat dincolo de aceste dificultăți, fiind fundamentată pe universalismul democratic, chiar dacă nici măcar astăzi drepturile omului nu-i privesc chiar pe „cetățenii lumii”, în sensul că nu pot fi total disociate de drepturile cetățeanului care știe mai degrabă că trăiește într-o societate statală organizată, decât într-o umanitate abstractă căreia îi lipsește stabilitatea legăturilor politice și juridice dintre indivizi. Există însă și state care au început să recunoască în mod deschis existența în cadrul lor a mai multor etnicități, această recunoaștere conducând în mod inevitabil la respectarea pluralismului și a drepturilor fiecărei colectivități de a se manifesta ca atare, multiculturalismul SUA, de exemplu, fiind considerat de unii ca fiind liberalismul unei noi umanități.

Există însă și tendința contrară, națiunile fără stat încercând tot mai mult să demonstreze că există, prezentându-se ca

actori internaționali de sine stătători și străduindu-se să se comporte ca statele suverane, cum este, de exemplu, cazul Cataloniei, al Flandrei ori al Quebecului, care-și bazează această atitudine pe dreptul la autodeterminare al popoarelor prevăzut de dreptul internațional, care dacă ar fi susținut în mod abstract și universal ar putea duce către o balcanizare inexorabilă a planetei prin fărâmițarea societăților organizate în stat, în unități politice din ce în ce mai mici și mai inclusive; pe de altă parte, în cadrul integrării UE, europenizarea politicilor permite o mobilizare inedită a actorilor infranaționali, dar fără ca din acest motiv statele să iasă în mod iremediabil slăbite, iar guvernarea europeană să aibă de suferit. Asta înseamnă că autodeterminarea nu trebuie redusă în întregime și în mod reductionist la dreptul de independență statală deoarece „dreptul popoarelor de a dispune de ele însele este, de asemenea, dreptul unui popor de a nu deveni stat”, organizându-se în mod autonom în cadrul unui ansamblu multinațional², sub guvernare federală sau internațională; în acest sens se pronunță și Proiectul declarației drepturilor popoarelor autohtone, pregătit de Națiunile Unite în 1993, care evocă în art. 3 dreptul acestor popoare (ce grupează în jur de 300 de milioane de persoane) de a „dispune de ele însele”, adică de a-și stabili „liber statutul politic și de a-și asigura dezvoltarea economică, socială și culturală”.

În aceste condiții, putem spune că regula congruenței dintre cultură și societatea politică este, într-adevăr, nepotrivită în cazul celor mai multe state din lume; dacă acceptăm că există o diferențiere între stat, ca agent al unității politice și ca instanță de organizare a cetățenilor, și națiune, privită ca o comunitate cultural-istorică, atunci se poate concepe ca aceeași comunitate

politică să includă o pluralitate de spații de apartenență națională (ca în cazul Elveției unde pactul politic federal rezidă în pluralismul religios, cultural și logistic), ceea ce avantajează nu numai federalismul ori autonomia teritorială, dar și proiectele de guvernare supranațională. S-a observat, de altfel, din practica guvernării că statele în care au fost transferate atribuții importante la nivel teritorial sunt mult mai dispuse să transfere alte atribuții unui nivel supranațional, așa cum evidențiază modulul construcției europene în care și-a făcut apariția un rentabil spațiu public european, bază indispensabilă pentru ancorarea unei culturi politice comune ale cărei rădăcini istorice obiective constau nu numai în logosul grec, dreptul roman și etica iudeo-creștină, ci și umanismul ivit din Renaștere, raționalismul Luminilor și al demersului științific, romantismul, democrația, statul de drept, drepturile omului. Poate de aceea se și spune că europenii sunt aceia care cred că trăiesc efectiv la sfârșitul istoriei, adică într-o lume predominant pașnică și care nu poate fi guvernată în proporție crescândă de legi, norme și acorduri internaționale, în timp ce americanii, dimpotrivă, cred că încă mai trăiesc în mijlocul istoriei și au nevoie să folosească mijloacele tradiționale ale politicii puterii pentru a face față unor amenințări globale ale forțelor maligne³; aceste sentimente diferite își au originea în faptul că europenii au creat o lume a sfârșitului istoriei pentru ei înșiși, în cadrul UE, unde suveranitatea a cedat locul guvernării supranaționale. În condițiile în care societatea fusese deja erodată prin apariția unor diversități crescânde de organizații multilaterale și internaționale destinate să preia anumite funcții de guvernare de la națiunile-state.

Ceea ce este indubitabil încă de la apariția statelor este că a existat și o politică

mondială care, de-a lungul secolelor, a avut trei forme de bază. Prima e aceea a sistemului mondial în care guvernul controlează cea mai mare parte a lumii cu care intră în contact, exemplul cel mai elocvent în lumea occidentală fiind Imperiul Otoman, alte imperii constituite peste timp eșuând în această intenție; a doua este sistemul feudal, în care apartenențele umane și obligațiile politice nu sunt fixate, în primul rând, prin delimitări teritoriale, ci de obligațiile de suzeranitate (până la crearea statelor feudale centralizate); în sfârșit, a treia formă de politică mondială este cea a sistemului anarhic de state, compus din societăți naționale organizate relativ, legate între ele, dar fără vreo guvernare supremă deasupra lor, care a existat în toate epocile istorice și e prezent și în lumea contemporană, cu toate că se speculează că secolul XXI ar putea evolua treptat spre un nou feudalism și spre un nou imperiu mondial⁴. De fapt, societatea globală există în toate cele trei forme ale politicii mondiale, deoarece oamenii din diferite societăți organizate în stat au legături între ei, comerțul traversează granițele, iar astăzi ONU creează contextul de manifestare a intereselor globale. Pe de altă parte, deoarece implică comportamente umane și statale imprevizibile, politica internațională nu dispune de o teorie deterministă care să poată preciza când se va instaura guvernarea mondială a oamenilor fără intervenția decisivă a statelor. Politica internațională se manifestă însă dintotdeauna, iar astăzi cu mai multă vigoare prin actorii, obiectivele și instrumentele sale. Spre exemplu, din perspectiva a ceea ce ne interesează, între actorii politici internaționali au intervenit în ultimii ani grupurile teroriste, cartelurile drogurilor și organizațiile mafioate care transcend frontierele naționale și își împart influența și resursele cu state și alți actori internaționali.

acest fenomen a făcut ca între obiectivele politicii internaționale să se includă și acela de a preveni și reprimă criminalitatea organizată transfrontalieră, astfel încât instrumentele politicii internaționale ca forța, diplomația, acordurile internaționale au început să cuprindă și aspecte referitoare la acest obiectiv.

Data fiind relația mai puțin apropiată dintre individ și comunitatea internațională, etica joacă un rol mai mare în politica internațională decât în politica statală, deoarece există un slab consens internațional asupra valorilor, statele au o morală diferită de a oamenilor, interacțiunea dintre state presupune un complex de cauzalitate a problemelor de rezolvat, iar instituțiile societății internaționale sunt în general slabe pentru că statele suverane refuză să le cedeze din propriile lor prerogative, astfel încât distincția dintre ordine și justiție e mai mare în guvernarea mondială față de guvernarea internă. Spre deosebire de sceptici (realiști, liberali), care cred că în anarhia internațională doar forța e aceea care se poate impune, fără posibilitatea de a se ajunge vreodată la o guvernare mondială, ori de moraliștii statali care susțin că politica internațională se reazemă pe o societate de state cu anumite reguli (ca toate că aceste reguli nu sunt întotdeauna respectate), cosmopoliții văd politica internațională nu doar ca fiind expresia unei societăți de state, ci a unei societăți de indivizi, având o profundă înțelegere pentru omenirea comună deoarece există dimensiuni distributive ale relațiilor internaționale, iar politicile pot fi concepute și la nivel regional și mondial pentru a sprijini nevoile de bază ale oamenilor și drepturile fundamentale ale acestora fără a distruge ordinea prin utilizarea forței statale. Dincolo de aceste considerații

rămâne faptul că politica internațională nu este (sau n-ar trebui să fie) pentru un laborator științific, deoarece nu pot exista experiențe controlate și, pe de altă parte, sistemul internațional este un proces istoric și obiectiv, în ultimele decenii el reușind să se doteze și cu structuri organizate care să-i asigure funcționarea optimă.

Preluând unele concepții occidentale, literatura românească de specialitate a remarcat că teoriile darwiniste ale competiției între specii și între indivizi au formulat ca soluție la actualele probleme ale păcii și războiului o homeostază globală cu dezideratul unui noi ordini planetare, care nu se va realiza peste noapte, ci în trei etape care sunt preconizate a dura aproximativ trei-patru decenii⁵. În prima fază s-ar conștientiza pe deplin existența unui sistem global de către întreaga omenire ca un antidot pentru depășirea parohialismelor generatoare de dezechilibre pentru ca apoi să se generalizeze un sistem de decizie multinivel prin care conștiința globală dobândită anterior să permită accesul umanității la fluxurile de informații necesare. În această etapă secundă, omenirea va fi mobilizată atât la nivel substatat, cât și suprastatat, astfel încât deciziile să nu mai aparțină numai guvernelor, ci și diviziunilor regionale, subnaționale, locale sau de vecinătate ale sistemului social global, consensul public manifestându-se de jos în sus, doar informația care generează deciziile circulând de sus în jos, fiind furnizată de o sursă centrală care va evalua toate trendurile supranaționale, construindu-se un adevărat eco-feed-back ca mecanism autocorectiv al societății planetare. Abia în cea de a treia etapă va fi instituționalizat sistemul homeostatic global de autoreglare, inginerie socială apreciată de unii ca proiecte comuniste de reformare a

umanității ca și alte politici utopiste, deoarece această posibilă reorganizare dusă la extrem de către o birocratie planetară ca veritabilă modelare a entropiei globale n-ar lăsa nici o șansă creativității oamenilor de rând. Criticii acestei perspective uită faptul esențial că și organizarea societății în state s-a desfășurat tot datorită unor oameni luminați care au dobândit o stare de conștiință superioară, la fel ca și crearea, începând cu Declarația Schumann, a proiectului de construcție europeană. Iar oamenii „iluminați” sunt doar instrumentele de realizare a proceselor istorice obiective. Este foarte adevărat că hegemonia luminată pe care și-o doresc s-o exercite SUA după încheierea bipolarismului la terminarea războiului rece dintr-o lume unilaterală, are limite evidente cu toate că și-a propus scopul „benefic” al revoluției democratice mondiale în folosul întregii umanități; la fel de adevărat este însă că în ultimii ani s-au demonstrat și limitele instituțiilor internaționale existente, care nu mai pot funcționa în noua ordine mondială și trebuie regândite urgent. Se pierde prea adesea din vedere faptul esențial că sistemul social global și-a constituit deja principalele sale componente. Deși invocată frecvent în justificarea unor acțiuni ale statelor în relațiile internaționale, comunitatea internațională, în numele căreia se vorbește, este adesea uzurpată, deoarece n-a ajuns la gradul de agregare politică și juridică atinsă de comunitățile naționale; elementele sale naționale există, prin teritoriul mapamondului și populația de peste 6 miliarde de oameni, dar îi lipsește legătura juridică dintre acestea, adică acel guvernământ mondial asupra tuturor ramurilor și teritoriilor care nici nu se știe când se va instaura atât timp, cât statele dispun de suveranitate, au interese și puteri proprii. Statele au fost însă de acord să

renunțe la puterile naționale asupra unor porțiuni teritoriale care aparțin întregii omeniri, așa cum e cazul fundurilor mărilor și oceanelor, subsolului lor dincolo de limitele jurisdicției naționale⁶; alte spații geografice aparținând patrimoniului comun al umanității sunt spațiul extraatmosferic, Luna și alte corpuri cerești, Antarctica, anumite rezervații naturale pentru protecția mediului ca și anumite bunuri culturale. În ultimă instanță, gestiunea acestui patrimoniu se face prin acordul de bunăvoință al statelor naționale, uneori în cadrul unor organizații internaționale, deoarece Comunitatea Internațională nu dispune încă de un organ propriu de administrație a acestora înscris într-o eventuală Constituție și nici de un Parlament, un Guvern, un Tribunal, Poliție sau Forțe Armate proprii.

În condițiile statului mondial în care trăim, am putea spune că societatea internațională prinde viață numai prin sistemul relațiilor internaționale de natură onusiană. Pe de altă parte, nu putem să nu constatăm că societatea mondială evoluează. Dacă până spre sfârșitul sec. XIX ea era dezorganizată, anarhică, prin crearea organizațiilor internaționale specializate ea începe să dispună de o anumită stare de agregare superioară, pentru ca după primul război mondial să asistăm la instituționalizarea societății mondiale clasice prin Liga Națiunilor; crearea ONU universalizează societatea națiunilor astfel încât comunitatea internațională se cristalizează și mai mult, căpătând conștiința de sine: astăzi deja a început să se vorbească de relații și drept mai mult decât internaționale, tinzând a deveni transnaționale, postinternaționale, supranaționale, cosmopolitane. Nu e deloc exagerat să se presupună că primele două etape ale procesului de homeostază globală prezentate mai sus au avut deja loc și că

procesul de globalizare la care asistăm, formele de integrare regională deja existente ar putea evolua către mondializare, în sensul perfecționării formelor de guvernare mondială eficiente.

Că oamenii aparțin aceleiași comunități planetare s-a înțeles încă din antichitate când școala stoică îi considera în mod natural pe toți indivizii ca fiind cetățeni ai Universului⁷, deși este evident că erau mai izolați decât astăzi în comunitățile lor mai mici, iar solidaritatea lor avea caracter încă tribale. Iar în sec. XVI, iezuitul Francisc de Vitoria afirma: „Universul întreg, care într-un anumit sens este o comunitate politică, posedă puterea de a da naștere unor legi echitabile aplicabile tuturor, care sunt regulile dreptului ginților... Nu este admis nici unui regat să încalce dreptul ginților”; pe de altă parte, Vitoria este convins că „între oameni natura a stabilit o anumită rudenie, de unde rezultă că e împotriva dreptului natural ca un om să se ridice fără motiv împotriva altui om și că, într-adevăr, omul nu este lup pentru om, cum spune Ovidiu, ci om pentru om.”⁸ În condițiile dezvoltării conștiinței apartenenței oamenilor la o singură umanitate n-ar fi deloc dificil să se creeze legătura politică și juridică dintre toți locuitorii planetei, așa cum s-a putut realiza și cetățenia europeană fără să se desființeze cetățenia națională. Existența comunităților internaționale poate fi argumentată și prin faptul că toate societățile umane au un contur istoric obiectiv, unele dispar și se nasc altele, statul național fiind, de altfel, o creație oarecum recentă, din perioada de trecere de la feudalism la epoca modernă, el putând ceda în viitor locul unei alte forme de organizare comunitară. De asemenea, societatea națională n-a fost niciodată complet anarhică, ci a dispus prin intermediul dreptului ginților de o anumită

ordine juridică, deși aceasta a fost caracterizată prin comparație cu cea aparținând dreptului statelor ca fiind slabă, primitivă și imperfectă; cu toate acestea, ea aparține fenomenului juridic căci dreptul internațional care reglementează raporturile dintre state nu face parte din fenomenul moral (cu care are tangențe prin curtoazia internațională), ci din cel juridic, fiind una din condițiile esențiale și fundamentale, premisă juridică pentru menținerea păcii, securității, libertății, justiției și progresului întregii omeniri.

În acest sens, marele jurist român Nicolae Dașcovici afirmă în cursul său de drept internațional public: „Am avut de nenumărate ori prilejul să vorbim despre relațiile internaționale, fără să ne oprim special asupra înțelesului foarte larg al acestor cuvinte care ocupă un loc covârșitor în disciplina dreptului internațional. Firește, fiind vorba mereu despre „persoanele” internaționale, deci despre relațiile dintre acestea, relațiunile trebuie să fie, în primul rând, „juridice”, adică așa cum sunt sau cum trebuie să fie reglementate prin normele dreptului internațional. Dar știm din dreptul național că raporturile sociale obișnuite nu sunt exclusiv juridice între oameni, ci pot să fie de nenumărate forme sau origini: sentimentale, spirituale, religioase, economice, familiale etc., cele juridice fiind covârșitoare prin garanția de respect ce o asigură între părțile contractante. De asemenea, în comunitatea internațională, relațiunile pot să aibă origini sau caractere felurite căci, și ele, se rezumă în ultimă analiză tot la relațiuni omenești prin mijlocirea sau sub ocrotirea statelor, fie că sunt relațiuni dintre particulari din țări deosebite sau relațiuni oficiale de la stat la stat sau, în sfârșit, cu organizațiuni internaționale, când se întrețin înseși, prin mijlocirea oamenilor care au însărcinări

oficiale reprezentative. Pe măsură ce au sporit relațiile omenești înăuntrul statelor, ca și peste granițele fiecărui stat cu străinii de pretutindeni, prin efectul a) mijloacelor de comunicare și transport și b) sub influența nevoilor felurite ca și c) a posibilităților complementare pentru satisfacerea acestor nevoi, între popoarele din deosebite părți ale pământului, țesătura acestor relații are o însemnătate covârșitoare în viața lumii întregi. Astăzi, lumea aceasta alcătuiește un tot solidar și unitar, chiar în condițiile în care își transferă o parte din suveranitate organizațiilor internaționale, parcă ar fi un corp sau un organism universal, care se dezvoltă sau suferă în funcție de bunăstarea tuturor. Cele două războaie mondiale, poate mai mult decât crizele economice generale, au vădit că nu pot fi fericire și bunăstare numai într-o parte a lumii dacă în altă parte vor fi sărăcie și boli⁹”.

Pe baza unei asemenea viziuni putem vorbi astăzi de guvernare europeană în procesul de integrare al UE și chiar de guvernare mondială la nivel global. E necesar să precizăm că termenul de „bună guvernare” a făcut obiectul contestațiilor teoretice în sensul că un mare număr de concepte sau elemente incluse în definiția acestuia fac parte de mult timp din jargonul democratic, fără a exista un consens absolut în ceea ce privește definirea precisă și detaliată a acestui termen; în general, se admite că buna guvernare impune autorităților publice să respecte democrația, statul de drept și drepturile omului și implică instaurarea unei administrații eficiente și responsabile.¹⁰ Pentru acestea, trebuie create instituții, mecanisme și procese care să permită cetățenilor și colectivităților umane să-și apere interesele și să-și regleze disputele exercitându-și drepturile și achitându-se de obligații, dimensiunea umană fondându-se pe principiul conform căruia marile probleme

căroră societatea trebuie să le facă față sunt interdependente și strâns legate între ele. De la nivelul societății organizate în stat, unde se definește nu numai prin raport cu statul, ci înglobează și societatea civilă ca și raportul privat, buna guvernare a trecut între principiile de organizare și funcționare a instituțiilor internaționale în funcție de interesele lor specifice și domeniile care figurează în centrul preocupărilor lor. În linii generale, buna guvernare este tributară comportamentului adecvat al instituțiilor publice, economice și administrațiilor statelor, ale organizațiilor internaționale și ale celorlalți actori ai sistemului internațional global sau regional, având semnificația participării indivizilor la gestiunea treburilor publice.

În acest sens se pronunță dreptul comunitar și documentele UE atunci când vorbesc de continuarea procesului de creare a unei uniuni din ce în ce mai strânse între popoarele Europei, în care deciziile să fie luate cât mai aproape de cetățean, conform principiului subsidiarității. Mai mult decât în alte organizații internaționale, în care statele își păstrează totuși monopolul asupra direcțiilor de urmat în funcționarea bunei gestionări a problemelor cedate spre rezolvare, construcția originală internațională a UE legalizează idealul bunei guvernări ca obligație pentru statele membre și instituie un mecanism supranațional de bună guvernare la nivel european, demonstrabil prin acordarea către cetățenii europeni a dreptului la o bună administrare, prevăzut în toate cele trei mari părți ale proiectului Tratatului de instituire a unei Construcții pentru Europa (art I-49, II-41 și III-185), care codifică, de fapt, norme deja existente. Promovarea bunei guvernări europene presupune asigurarea participării societății civile, instituțiilor, organismelor și agențiilor UE cu respectarea în cel mai înalt grad a principiului deschiderii și este reversul

„proastei guvernări”, care include corupția, abuzul de putere, instituții ineficiente și lipsa de responsabilitate care favorizează criminalitatea organizată transfrontalieră, cum se menționează expres în Strategia Europeană de Securitate adoptată în 2003.

Pe de altă parte, obiectivul în salvagardare a valorilor, intereselor fundamentale, securității, independenței și integrității UE se realizează doar prin promovarea unui sistem național bazat pe o cooperare multinațională mai susținută și pe o bună guvernare mondială. Nu este deci de mirare că în Declarația Mileniului adoptată de Adunarea Generală a ONU la 8 septembrie 2000 cu consensul șefilor de state și de guverne ale statelor membre ale Națiunilor Unite, se precizează că guvernarea democratică și bazată pe voința poporului e cel mai bun mijloc de a asigura libertatea și celelalte drepturi ale omului, că eradicarea sărăciei, prevenirea și combaterea criminalității organizate depind de asigurarea unei bune guvernări în cadrul fiecărei țări și a unei bune gestionări la nivel internațional și că menținerea păcii și a securității depinde în cea mai mare măsură de o guvernare mondială echitabilă.

Concluzia considerațiilor de mai sus asupra guvernării regionale și mondiale în actualul său stadiu de evoluție, societatea internațională are următoarele caracteristici: a) descentralizarea puterii (spre deosebire de puterea din interiorul statului care deține monopolul forței și al dreptului) în sensul că în comunitatea mondială puterea este repartizată în mod inegal între statele suverane, această dispersare a puterii lăsând loc și solidarității internaționale în cadrul organizațiilor regionale și mondiale; b) creșterea numărului de state care compun societatea internațională, dar și proliferarea neîncetată a actorilor internaționali prin apariția

organizațiilor internaționale guvernamentale și neguvernamentale, a formelor multinaționale, a unor măsuri de eliberare națională sau a conștientizării forței opiniei publice internaționale prin intermediul mijloacelor internaționale de comunicare în masă; c) statele suverane nu pot fi supuse unei autorități care să le fie superioară chiar în condițiile în care își transferă o parte din suveranitate organizațiilor internaționale, astfel încât ele joacă rolul principal în

organizarea și funcționarea comunității internaționale în raport cu alți actori: continuarea structurării, dar și a dezagregării unor asociații de state pe baza solidarității internaționale de interese, în special la nivel regional, demonstrând posibilitățile de umanizare a junglei națiunilor; emergența ideii de bună guvernare mondială în care protecția indivizilor devine preponderentă.

BIBLIOGRAFIE

¹ A Dieckhoff, *Națiune și rațiune de stat. Identitățile naționale în mișcare*. Ed. Curtea Veche, București, 2003, pag. 31-221.

² S. Pierre-Caps, *La multination. L'avenir des minorités en Europe centrale et orientale*. Odile Jacob, Paris, 1995, pag. 152.

³ F. Fukuyama, *Construcția statelor, guvernarea și ordinea mondială în secolul XX*. Ed. Antet, 2004, pag. 124.

⁴ J.S. Nye jr, *Descifrarea conflictelor internaționale, teorie și istorie*. Ed. Antet, 2005, pag. 12-18.

⁵ E. Laszlo, *A strategy for the future*. New York, 1974, după I. Căndea, *Războiul și pacea, înnoiri conceptuale în relațiile internaționale contemporane*. Ed. Militară, București, 2006, pag. 148-150.

⁶ Fundul mărilor și oceanelor și subsolul lor dincolo de limitele jurisdicției naționale formează ZONA potrivit Convenției ONU asupra dreptului mării din 1982 și potrivit art. XI din partea a VI-a dedicată Zonei, aceasta și resursele sale sunt patrimoniu comun al umanității, în numele căreia va acționa Autoritatea Internațională pentru Fundul Mărilor și Oceanelor.

⁷ Marcus Aurelius, *Meditații către mine însumi*. Ed. Incitatus, 2002, pag. 4. Împăratul filozof spune, între altele, că oamenii există unul pentru celălalt ca o parte a universului care este o măreață cetate.

⁸ Malaurie P. *Antologia gândirii juridice*. Humanitas, București, 1997, pag. 77.

⁹ N. Dașcovici, *Curs de drept internațional public*, 1947, pag. 624.

¹⁰ Pentru amănunte, vezi M. Militaru, *Considerații asupra ideii de bună guvernare*, și I. Dragoman, *Buna guvernare, drepturile omului și forțele armate*. În *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”*, nr. 2/2006, pag. 9 și 70.

Prezentat: 13 noiembrie 2007.

Recenzent: Alexandru BURIAN, doctor habilitat în drept, profesor universitar.

E-mail: olbalan@yahoo.com